

4. Літературознавча енциклопедія : У 2 томах. Т. 2 / Авт.-укл. Ю. І. Ковалів. – К. : ВЦ “Академія”, 2007. – 624 с.

5. Чосер Дж. Кентерберийские рассказы / Пер. с англ. И. Кашкина, О. Румера, Т. Поповой, М. : Эксмо, 2007. – 768 с.

Туровська В.С.,

магістрант,

Бердянський державний педагогічний університет
Науковий керівник – к. філол. н., доц. **Е.В. Олійник**

ІСТОРИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ГУЦУЛЬСЬКОГО ДІАЛЕКТУ В УКРАЇНСЬКОМУ ХУДОЖНЬОМУ ДИСКУРСІ

Грунтовне, всебічне вивчення усіх структурних рівнів українських говорів у сучасній лінгвістиці дедалі виразніше висувається до ряду найбільш актуальних мовознавчих проблем, як у плані фіксації та нагромадження конкретного мовного матеріалу, так і в розв’язанні комплексу теоретичних питань.

Дослідниками діалектів української мови в різні часи були І. Вагилевич, В. Ганцов, В. Грещук, Я. Головацький, Ф. Жилко, І. Зілинський, А. Кримський, О. Курило, М. Максимович, І. Матвіяс, К. Михальчук, О. Павловський, О. Потебня, О. Соболевський, О. Шафонський, О. Шахматов та інші.

Метою нашої статті є з’ясування історичних особливостей гуцульських діалектних явищ в українському художньому дискурсі.

Гуцульський діалект продовжує бути визначальним чинником творення сучасного художнього тексту, а також має тривалу історію використання в українській художній літературі, що отримала свій початок у новій белетристиці Ю. Федьковича. Народжений у буковинській Гуцульщині, носій гуцульських говірок на початку формування української літературної мови в західноукраїнських землях, коли ще тільки закладалися засади її становлення, під впливом мови творів Марка Вовчка, створює власні художні доробки на живій розмовній мові. Такою вважав письменник гуцульське діалектне мовлення та багатий місцевий фольклор. Так можна пояснити велику кількість різнорівневих гуцульських діалектних рис як у мові персонажів, так і в авторській мові його творів. І хоч письменник розумів, що літературна мова має бути загальнонародною, а, отже, не може ґрунтуватися на одному діалекті, він все ж таки через ряд причин не зміг уникнути стихійного впливу гуцульського мовлення на мову його творів, про що переконливо свідчить довільне поєднання у ній літературних і діалектних форм.

Використання гуцульських діалектизмів у прозових творах Юрія Федьковича добре проаналізував Іван Франко, відзначаючи, що він “не писав чистим гуцульським діалектом, але з погляду языка його діяльність визначає

змагання – з діалектного ґрунту дійтидо загальнолітературної мови” [3, 210]. Отже, перші спроби використання гуцульського діалекту в художній мові були певною мірою спонтанними і зумовлені не стільки естетико-стилістичними настановами, скільки нерозвиненістю і неопрацьованістю літературної мови. Досвід використання гуцульського діалекту Ю. Федьковичем впевнено втілювався в мовно-літературній практиці багатьох українських письменників, що народилися на Гуцульщині, та ще більше тих, хто народився далеко від того краю, але яких назавжди заворожив неповторний гуцульський говір.

Традицію використання гуцульського діалекту в художній мові продовжив Михайло Павлик, теж гуцул від народження, значно частіше вдавався до стилістично вмотивованого добору гуцульських діалектизмів. За спостереженнями В. Грещука, лише в творах Івана Франка на гуцульську тематику добір гуцульських діалектних форм здійснено абсолютно цілеспрямовано, а їх імплементація в мову цих оповідань слугує одним із важливих засобів творення художньої мови. Щоправда, західноукраїнський варіант формування української літературної мови, одним із найактивніших і найконструктивніших творців якого був сам Іван Франко, має ряд фонетичних, граматичних і лексичних ознак, властивих і гуцульському діалекту, але які не характерні для варіанта української літературної мови, який формувалася на наддніпрянській Україні др. пол. XIX ст. [1, 3-11].

Тому етапним щодо особливостей використання гуцульського діалекту в українській мові стала творчість східноукраїнських письменників, які вперше взяли до стилізації мовлення персонажів творів на гуцульську тематику під гуцульський говір і вживання лексичних діалектизмів у авторській мові, зокрема Михайла Коцюбинського та Гната Хоткевича. Обидва письменники детально вивчали гуцульський говір, цілком усвідомлено та стилістично вмотивовано здійснювали добір і вживання гуцульських діалектних рис в українську літературну мову, сформовану на Наддніпрянщині, однак за способом презентації гуцульського говору в художній мові вони відрізняються. Як уже зазначалося, мова персонажів творів М. Коцюбинського стилізована під гуцульський говір, однак вона відбиває не всі, а лише найбільш характерні різнорівневі діалектні риси, які виступають репрезентантами гуцульськості. У авторській мові в описах господарського укладу гуцулів, їх звичаїв, обрядів, вірувань, природи використано гуцульські лексичні діалектизми. З погляду реципієнта художнього тексту, не знайомого з гуцульським діалектом, таке використання гуцульського говору оптимальне, оскільки, з одного боку, реалізує художні функції говору в художньому творі, а з іншого – не переобтяжує його сприймання, уприсутнює його. Натомість Гнат Хоткевич у своїх творах на гуцульську тематику у стилізації мови персонажів намагався якнайповніше відтворити гуцульську мовну автентичність, однак така мовна практика, незважаючи на більшу повноту відтворення гуцульських діалектних рис, помітно ускладнює сприймання художнього тексту читачеві, не знайомому в деталях із особливостями гуцульського

говору. Чимало лексичних діалектизмів містить і його авторська мова [2, 223-224].

Окреслені способи використання гуцульських діалектних рис у художній мові слугували своєрідними еталонами для тих письменників, які вдавались до художнього змалювання Гуцульщини. У різних авторів ці способи зазнавали окремих перетворень, однак по суті залишались такими ж. Авторська мова містила лише лексичні гуцульські діалектизми, наявність яких визначалась потребами інтерпретації. Водночас окремі з письменників, що народились і проживали на Гуцульщині, в 30-х–40-х роках минулого століття започаткували традицію створення художніх текстів на гуцульському діалекті, зокрема Петро Шекерик-Доників та Онуфрій Манчук. Гуцульським діалектом у їхніх творах передано мову літературних персонажів і авторську мову, яка відтворює найтонші нюанси гуцульського говору. Тому цілком слушно стверджувати, що в них гуцульський діалект використано в ролі літературної мови.

Отже, історія використання гуцульського говору в українському художньому дискурсі засвідчує велике зацікавлення в ньому як важливому естетично-зображальному засобі. З цього погляду важливою є перспектива подальшого дослідження особливостей використання гуцульського говору в сучасному художньому тексті.

Література

1. Грещук Василь. Гуцульський діалект у мові сучасної української літератури / В. Грещук // Українознавчі студії. – 2012–2013. – №13–14. – С. 3–11.
2. Грещук В. Південно-західні діалекти в українській художній мові. Нарис / Василь Грещук, Валентина Грещук. – Івано-Франківськ : Вид-во Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2010. – 309 с.
3. Франко І. Літературна мова і діалекти / Іван Франко // Зібрання творів : [у 50 т.] / Іван Франко. – К. : Наук. думка, 1982. – Т. 37 : Літературно-критичні праці (1906–1908). – С. 205–210.

Хатунцева О.О.

студент,

Київський національний лінгвістичний університет,
науковий керівник – д. пед. н., доц. **М.М. Греб**

ЗАСВОЄННЯ ЛЕКСИЧНОГО МАТЕРІАЛУ НА ЗАНЯТТЯХ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Постановка проблеми. У сучасній освіті особливої значущості набуває проблема підготовки активного, ініціативного учня, здатного легко і